

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, (044) 251-62-66

E-mail: sl.dilovod@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____ На № _____ від _____

Комітет Верховної Ради України
з питань економічного розвитку

*Щодо законопроекту
реєстр. № 6068-д*

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянув лист Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу від 17.12.2025 № 04-20/12-2025/291942 (вх. Комітету № 1-01/670 від 17.12.2025) щодо розгляду та надання висновку (позиції) Комітету до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту від недобросовісних торгівельних практик у відносинах між сторонами договорів поставки сільськогосподарської продукції та харчових продуктів» (реєстр. № 6068-д від 15.12.2025), внесеного народними депутатами Наталухою Д. А. та іншими, та повідомляє.

Законопроект, як зазначено в пояснювальній записці до нього, спрямований на впровадження в законодавство України підходів закріплених на рівні законодавства Європейського Союзу щодо протидії недобросовісним торгівельним практикам у відносинах між постачальниками та покупцями сільськогосподарської продукції та харчових продуктів (а саме в Директиві Європейського Парламенту і Ради від 17 квітня 2019 року № 2019/633 про недобросовісні торгові практики між суб'єктами господарювання в ланцюгу поставок сільськогосподарської продукції та харчових продуктів) (далі – Директива № 2019/633).

Законопроектом передбачено внесення змін до низки законодавчих актів України, зокрема до Законів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції» та «Про захист економічної конкуренції».

Положення проекту Закону не відповідають праву Європейського Союзу (acquis CC), а саме Директиві № 2019/633, з огляду на таке:

1. За предметом правового регулювання чинний Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (далі – Закон) визначає *правові засади захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції* та спрямований на встановлення, розвиток і забезпечення торгових та інших чесних

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат:

3FAA9288358EC003040000002B6B3700D3FAE700

Підписувач: Кириленко Павло Олександрович

Дійсний з: 04.09.2025 12:44:23 по 04.09.2027 12:44:23

Антимонопольний комітет України

№ 300-08/01-13915e від 29.12.2025

звичаїв ведення конкуренції при здійсненні господарської діяльності в умовах ринкових відносин.

Згідно зі статтею 1 Закону *недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності.*

Недобросовісною конкуренцією є дії в конкуренції, зокрема, визначені главами 2–4 Закону, до яких належать:

неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання;

створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції;

неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Норми Директиви № 2019/633 не належать до сфери застосування законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Положення Директиви № 2019/633 регулюють не горизонтальні відносини між конкурентами, а вертикальні відносини між покупцем і постачальником та стосуються недобросовісного використання специфічної форми ринкової влади (переговорної сили) як можливості нав'язувати контрагенту не вигідні для нього умови придбання товарів під час укладання контрактів, а не недобросовісної конкуренції в загальноприйнятому розумінні як отримання неправомірних переваг стосовно конкурентів без використання ринкової влади (наприклад, шляхом неправомірного використання чужої ділової репутації чи поширення інформації, що вводить в оману).

Відтак відповідну концепцію доцільно впровадити в текст Закону України «Про захист економічної конкуренції», що також забезпечить можливість застосування усіх інструментів захисту конкуренції, передбачених цим Законом, а це сприятиме повній гармонізації зі статтею 6 Директиви № 2019/633 та підвищить ефективність правозастосування (наприклад, через накладання структурних і поведінкових зобов'язань).

2. В підпункті 4 пункту 3 розділу I проекту Закону пропонується передбачити, що:

«Річний дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) сторін договору поставки сільськогосподарської продукції та продуктів харчування визначається за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний період, із врахуванням вимог підпункту 14.1.159 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України.

При цьому, якщо юридичні особи, які мають спільного акціонера чи кінцевого бенефіціарного власника, не здійснюють координації своєї закупівельної або постачальницької політики, не мають спільного управління та не діють як єдиний економічний суб'єкт у відносинах з постачальниками чи покупцями відповідно, їхні доходи (виручки) не підлягають консолідації для цілей цього Закону.

Для визначення, чи діють юридичні особи як єдиний економічний суб'єкт, враховується наявність фактичної координації їхніх дій, зокрема: централізоване управління закупівлями або поставками, спільне ведення переговорів з контрагентами, спільне узгодження договірних умов, використання спільних ресурсів

або інфраструктури, або інші ознаки спільної економічної діяльності, що свідчать про узгоджену поведінку.».

Водночас відповідно до пункту 2 статті 1 Директиви № 2019/633 річний оборот постачальників та покупців, зазначених у пунктах (а) – (е) першого абзацу, слід розуміти відповідно до відповідних частин Додатка до Рекомендації Комісії 2003/361/ЄС від 6 травня 2003 року (щодо визначення мікро-, малих та середніх підприємств), зокрема статей 3, 4 та 6 цієї Рекомендації, включаючи визначення «автономне підприємство», «підприємство-партнер» та «пов'язане підприємство», а також інших питань, пов'язаних із річним оборотом.

Це означає, що суб'єкт господарювання може бути:

Автономним (autonomous enterprise) – не контролює інших і не контролюється іншими (>25%) - береться лише його власний оборот.

Партнерським (partner enterprise) – володіння або контроль **25–50%** - до обороту додається **пропорційна частка** обороту партнера.

Пов'язаним (linked enterprise) – контроль **понад 50%**, або фактичний контроль - до обороту додається **100% обороту всіх пов'язаних підприємств**.

Отже, запропонований у законопроекті спосіб розрахунку річного обороту передбачає механізм уникнення відповідальності покупцями сільськогосподарської продукції, що зловживають своїм становищем відносно продавців, що прямо суперечить положенням Директиви № 2019/633.

3. Законопроект містить відсутні в Директиві № 2019/633 виключення, коли заборона застосування недобросовісних торгових практик не застосовується (абзаци тринадцятий – шістнадцятий підпункту 4 пункту 3 розділу I проекту Закону).

Також законопроектом пропонується зобов'язати покупців та постачальників надавати іншій стороні договірних відносин інформацію про свій річний дохід (виручку) за останній звітний рік.

Водночас відповідно до положень законопроекту (абзаци вісімнадцятий, дев'ятнадцятий підпункту 4 пункту 3 розділу I) передбачено:

«У випадку, коли постачальник не надав покупцю інформацію про свій дохід (виручку) до укладення договору, норми статей 19¹ та 19² Глави 4-1 цього Закону не застосовуються до таких договорів. У випадку несвоєчасного повідомлення покупця про зміну річного доходу (виручки), яка призвела до застосування цього Закону на договір, що був укладений раніше і не підпадав під дію цього Закону, покупець не несе відповідальності за порушення, що виникли після такої зміни річного доходу (виручки).

У випадку, коли покупець не надав інформацію про свій дохід (виручку) до укладення договору, норми статей 19¹ та 19² Глави 4-1 цього Закону застосовуються до усіх договорів поставки сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, укладених таким покупцем».

Таке виключення із застосування заборони суперечить Директиві № 2019/633 та створює правовий механізм уникнення відповідальності окремою категорією покупців сільськогосподарської продукції, що зловживають своїм становищем відносно продавців, а також протирічить заявленій меті законопроекту – захищати постачальників сільськогосподарської та харчової продукції.

Крім цього, наведені положення є взаємовиключними, оскільки у випадку ненадання інформації про річний дохід (виручку) обома сторонами договірних відносин виникає колізія застосування норм зазначеного законопроекту.

4. Відповідно до запропонованої редакції пункту 3 частини першої статті 19² проекту Закону встановленням невідповідних для постачальника умов поставки сільськогосподарської продукції та харчових продуктів вважається встановлення умов, які передбачають вимогу покупця до постачальника про оплату платежів, що не пов'язані з продажем поставленої ним сільськогосподарської продукції та харчових продуктів. Ця норма не може тлумачитися як така, що забороняє оплату постачальником послуг, що надаються йому покупцем та/або надаються у його торговельних точках будь-якою третьою особою за договором поставки або іншим договором, укладеним відповідно до частини другої цієї статті.

Також у пункті 1 частини другої статті 19² проекту Закону пропонується передбачити, що встановленням невідповідних для постачальника умов поставки сільськогосподарської продукції та харчових продуктів вважається встановлення, крім випадків, якщо такі умови були попередньо узгоджені між сторонами та передбачені в договорі поставки або в інших договорах, у чіткій і недвозначній формі умов, які передбачають повернення постачальнику поставленої сільськогосподарської продукції та харчових продуктів без плати за таку сільськогосподарську продукцію та харчові продукти та/або її утилізацію, за винятком випадків, якщо таке повернення обумовлене невідповідністю сільськогосподарської продукції та харчових продуктів обов'язковим вимогам безпечності або якості, встановленим Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» або її пошкодженням, що сталося з вини постачальника такої сільськогосподарської продукції та харчових продуктів.

Слід зазначити, що перевірка безпечності та якості харчової та/чи сільськогосподарської продукції не є предметом регулювання ні Директиви, ні конкурентних відомств. Запропоноване положення створює додаткові підстави для покупця затримувати плату за поставлені товари, не передбачаючи отримання відповідних висновків уповноважених органів з питань безпеки та якості харчової продукції.

Водночас зазначені положення, які пропонується передбачити в проекті Закону, не передбачені Директивою № 2019/633 та створюють можливість для покупця встановлювати додаткові вимоги, що не передбачені або заборонені Директивою № 2019/633. Крім цього, Директива № 2019/63 не встановлює жодних заборон постачальнику щодо оплати послуг.

5. Відповідальність, передбачена законопроектом за порушення строків розрахунків за поставлену сільськогосподарську продукцію та харчові продукти, не відповідає передбаченому Директивою № 2019/633 принципу ефективності.

Так, у підпункті 8 пункту 3 розділу I законопроекту пропонується передбачити:

«У разі вчинення покупцем сільськогосподарської продукції та харчових продуктів дій, що відповідно до статті 19¹ цього Закону підпадають під визначення порушення строків розрахунків за поставлену сільськогосподарську продукцію та

харчові продукти на користь постачальника сільськогосподарської продукції та харчових продуктів стягується штраф в розмірі:

а) п'ять відсотків заборгованості – у разі прострочення встановлених цим Законом строків розрахунків на строк від п'яти до дев'яти календарних днів;

б) десять відсотків заборгованості – у разі прострочення встановлених цим Законом строків розрахунків на строк від десяти до двадцяти дев'яти календарних днів;

в) двадцять відсотків заборгованості – у разі прострочення встановлених цим Законом строків розрахунків на строк від тридцяти календарних днів.»

Розрахунок штрафних санкцій у відсотковому розмірі від частки заборгованості не відповідає усталеній практиці розрахунку штрафів конкурентними відомствами в ЄС, що застосовують штрафи за порушення конкурентного законодавства у відсотках від світового обороту суб'єкта господарювання.

Також варто зазначити, що встановлення зазначеного підходу до штрафних санкцій не забезпечуватиме належного стримуючого ефекту, що також спонукатиме покупців затримувати плату за поставлений товар, оскільки штрафні санкції за такі порушення не будуть пропорційними вигоді, отриманій внаслідок таких дій покупцями.

На додаток зазначений метод розрахунку штрафу призведе до накладення значно нижчих санкцій, ніж в країнах-членах ЄС. Наприклад:

у Франції штраф для юридичних осіб становить від 75 000 євро до 750 000 євро;

в Австрії штраф накладається до 500 000 євро;

в Нідерландах штраф розраховується у відсотках від обороту суб'єкта господарювання за рік і може сягати 10%;

у Польщі штраф розраховується у відсотках від обороту суб'єкта господарювання за рік і може сягати 3%;

в Італії штраф розраховується у відсотках від обороту суб'єкта господарювання за рік і може сягати від 3% до 10%.

6. В частині шостій статті 19¹ законопроекту передбачається можливість несплати покупцями харчової продукції за партію товару, що поставлена в неповному обсязі. При цьому в законопроекті зазначено, що до такого суб'єкта не застосовуються штрафні санкції за порушення умов оплати партії харчових продуктів.

Слід зазначити, що таке положення законопроекту суперечить Директиві № 2019/633, оскільки звільняє від будь-яких санкцій покупців харчової продукції, що не здійснюють плату за всю партію товару, навіть якщо лише його частка (в тому числі незначна) не була поставлена в межах цієї партії товару.

7. В частині сьомій статті 19¹ законопроекту передбачається можливість несплати покупцями харчової продукції за партію товару, щодо якої продавець не виконав вимог податкового законодавства в частині своєчасної реєстрації податкових накладних, розрахунків коригувань кількісних і вартісних показників до податкових накладних.

Таке виключення щодо сплати за товар прямо суперечить положенням Директиви № 2019/633, оскільки звільняє від відповідальності окремі категорії покупців товарів у випадках, що не передбачені Директивою № 2019/633.

8. Комітет звертає увагу на те, що у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Антимонопольного комітету України» (реєстр. № 12440 від 26.01.2025), внесений народними депутатами України Д. Наталухою, Г. Лічман, С. Тарутою та В. Ватрасом (далі – Законопроєкт № 12440), що передбачає впровадження нової концепції зловживання більш вигідною переговорною позицією суб'єкта господарювання, відповідно до якої встановлено заборону на зловживання суб'єктом господарювання, що займає таку позицію проти економічно залежних суб'єктів господарювання. Ця концепція відображена у статтях 19 та 20 змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції», які імплементують положення Директиви № 2019/633.

Принагідно повідомляємо, що Законопроєкт № 12440 був представлений Європейській комісії в рамках двосторонніх скринінгових зустрічей за розділами 8 «Конкурентна політика» та 11 «Сільське господарство» у частині імплементації зазначеної Директиви й не отримав зауважень.

Враховуючи викладене, Комітет вбачає недоцільним внесення запропонованих законопроєктом змін.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО